

KREIRANJE TESTOVA IZ PREDMETA ENGLISKI JEZIK NA NEMATIČNIM FAKULTETIMA KORIŠĆENJEM SPECIJALIZOVANIH APLIKACIJA THE CREATION OF TESTS IN THE SUBJECT ENGLISH LANGUAGE AT VOCATIONAL FACULTIES BY USING SPECIALIZED APPLICATIONS

Darko Kovačević, Elektrotehnički fakultet Istočno Sarajevo

Sadržaj – Redovno testiranje i provjera znanja neophodni su za kvalitetnu nastavu engleskog jezika na svim nivoima obrazovanja, pa i na fakultetima. Budući da je u pitanju stalan i kontinuiran proces koji se odvija više puta u toku jedne akademske godine i zahtjeva stalno pripremanje novog materijala, specijalizovane aplikacije za izradu testova mogu biti od neprocjenjive pomoći. Ovaj rad se najprije bavi generalnim osvrtom na testiranje u nastavi engleskog jezika, a potom praktičnim prikazom mogućnosti koje nude aplikacija Random Test Generator PRO i online test generator EasyTestMaker.

Abstract – Regular testing and knowledge checking are necessary for a quality English language tuition at all educational levels, and, according to that, at faculties, too. According to the fact that it is a permanent and continuous process that happens many times during an academic year demanding constant preparation of new materials, specialized test generating applications can offer extraordinary help. At its beginning, this paper deals with a general overview of the testing in the English language tuition, and then with a practical presentation of the possibilities offered by the application Random Test Generator PRO and the online test generator EasyTestMaker.

Ključne riječi: testovi, aplikacije, engleski jezik, primjena, kreiranje

Keywords: tests, applications, english language, use, creation.

1. TESTIRANJE U NASTAVI ENGLISKOG JEZIKA

U nastavi svakog stranog jezika, pa i engleskog, pismeno testiranje predstavlja jednu od osnovnih i neophodnih komponenti. Testovima se utvrđuju i kontrolišu nivo predznanja studenata, njihovo znanje stečeno tokom nastave, sposobnost povezivanja i primjene znanja i slično, a na nematičnim fakultetima i usvajanje određenog vokabulara i sposobnost tumačenja i pismene (re)produkcije teksta.

Prema različitim kriterijima, postoji više tipova testova iz engleskog jezika. Ukoliko se testovi posmatraju iz perspektive njihove svrhe (Harmer 2007: 166) dijele se na:

- testove za svrstavanje (placement tests), kojima se polaznici na osnovu pokazanog znanja svrstavaju u odgovarajuće grupe za učenje jezika;
- testove za utvrđivanje napretka (progress tests), kojima se tokom nastavne godine utvrđuje i provjerava stepen u kom su polaznici ovladali i nastavnim jedinicama i
- završne testove (exit tests) ili testove postignuća (achievement tests), kojima se utvrđuje stepen u kom su polaznici savladali ukupno gradivo obrađivano tokom jednog kursa, semestra ili nastavne godine.

U ovu grupu mogu se još dodati i testovi spremnosti i vještine (proficiency tests), kojima se, za razliku od testova postignuća, gdje se provjerava u kojoj su mjeri polaznici usvojili rezultate podučavanja, testira i provjerava buduća situacija upotrebe jezika u realnom životu, bez neophodnosti postojanja veze sa nečim obrađenim u procesu podučavanja (McNamara 2000: 6).

Po osnovu metoda kojim se sprovodi test iz engleskog jezika (McNamara 2000: 4), može se izvršiti široka klasifikacija testova na:

- testove iz jezika koji se rade pomoću olovke i papira (paper-and-pencil language tests), koji imaju formu standardnog pisanog testa i koriste se za provjeru znanja iz jedne ili više komponenti engleskog jezika (gramatika, vokabular...) ili vještine razumjevanja čitanog ili pisanog teksta i
- testove performansi (performance tests) gdje se manje tekstualne cjeline u formi zadataka ili tema koriste za provjeru sposobnosti komunikacije ili pisanja.

Po svom sadržaju (Harmer 2007: 168), testovi se mogu podijeliti na:

- posebne (discrete), unutar kojih se u jednom zadatku testira samo jedna nastavna jedinica (glagolsko vrijeme, komparacija pridjeva...) i
- integralne (integrative) gdje se od polaznika traži da upotrijebe više različitih jezičkih i drugih vještina kako bi uspješno riješili zadatak.

S tim u vezi, jedinice od kojih se test sastoji mogu se podijeliti na:

- indirektne (indirect test items), u kojima se zahtjeva i vrši direktan rad sa određenom gramatičkom jedinicom (upotreba modalnih glagola, pasiv, množina imenica...) i
- direktne (direct test items), kojima se od polaznika traži da urade nešto konkretno s jezikom (napišu pismo, esej, dopune ili dovrše pisanu konverzaciju...).

U indirektne jedinice testa spadaju:

- pitanja sa više ponuđenih odgovora (multiple choice questions), gdje se polaznicima kao odgovor nudi nekoliko alternativa među kojima trebaju izabrati jednu ili više njih;
- njihova pojednostavljena varijanta - pitanja u formi tačno/netačno (true/false questions), gdje se određena tvrdnja iz pitanja/zadatka u odgovoru označava kao tačna ili netačna;
- jedinice sa ispunjavanjem praznina (fill in items, gap-fill items ili cloze items), gdje se u tekstu zadatka postavljaju praznine koje treba ispuniti odgovarajućim riječima, te
- transformacione ili parafrizirajuće jedinice (transformation or paraphrasing items) gdje se od polaznika očekuje da promjene oblike riječi, fraza ili rečenica kako bi pokazali svoje poznavanje gramatike i sintakse.

U ovu grupu jedinica se mogu još dodati i slaganje riječi u rečenici (sentence re-ordering) (Harmer 2008: 383) gdje se zahteva da se riječi čiji je redoslijed pomještan slože u sintaksički i smislano ispravnu rečenicu, kao i spajanje dijelova rečenice ili fraze (sentence-parts joining ili matching), gdje je zadatak na osnovu značenja, smisla i gramatike spojiti dva dijela rečenice u jednu ili dvije riječi u frazu.

Što se tiče direktnih jedinica testa, njima se od „studenata traži da koriste jezik kako bi njime nešto uradili, umjesto da se samo testira njihovo znanje o tome kako jezik funkcioniše sam po sebi“ (Harmer 2007: 171). Tu su mogućnosti testiranja zaista gotovo beskonačne, bivajući pritom bazirane obično na nekom tekstualno formulisanom zadatku, a sami rezultati mogu se koristiti za provjeru znanja i sposobnosti iz oblasti razumijevanja pročitano i odslušano tekst, komunikacije i pisanja.

Problematika ocjenjivanja testova suviše je kompleksna materija da bi o njoj na ovom mjestu bilo nešto više rečeno. Jedinu zaključak koji se nameće kao logičan, a koji je bitan za ovaj rad jeste da je u slučaju indirektnih jedinica testa mnogo lakše sprovesti ocjenjivanje i vrednovanje, pošto se tu od polaznika zahtjeva konkretan, kratak i tačno definisan odgovor, nego što je to slučaj sa direktnim jedinicama teksta, gdje je traženi odgovor znatno kompleksniji.

2. UPOTREBA RAČUNARA U KREIRANJU TESTOVA IZ ENGLESKOG JEZIKA

Već duži niz godina, računari se obilato koriste u izradi testova iz raznih oblasti nauke i kulture, pa i iz engleskog jezika. Mnogi nacionalni i međunarodni testovi engleskog jezika kao što su TOEFL, CAE i CPE već su prešli na računarski zasnovano testiranje (computer based testing - CBT), gdje se i materijal za pripremu nalazi u elektronskoj formi u vidu aplikacije koja dopušta interakciju s korisnikom i u velikoj mjeri olakšava rad i štedi vrijeme.

Upotreba računarski zasnovanih testova ima brojne prednosti (McNamara 2000, 80). U prvom redu, tu je mogućnost da se, pomoću unaprijed utvrđenih odgovora (u slučaju da se test sastoji od indirektnih jedinica), odmah po završetku testa dobiju rezultati putem računarske kalkulacije. Takođe, računar može proizvesti ili generisati testove prilagođene posebnim potrebama kandidata. Sasvim je moguće i kreiranje raznih baza testovnih jedinica koje se u neograničenom broju mogu kombinovati jedni s drugim, u

zavisnosti od potrebe. Konačno, moguće je i stalno praćenje rada i uspjeha svakog kandidata ponaosob, a time i uočavanje problematičnih, nejasnih ili nedovoljno savladanih nastavnih jedinica.

Međutim, objektivno stanje sistema nastave u nastavnih resursa na svim nivoima obrazovanja (snovna škola, srednja škola, fakultet) na ovim prostorima je, uglavnom, takvo da se testiranje mahom izvodi na tradicionalan način – na papiru, dok se računarski zasnovani testovi koriste uglavnom kao pomoćno sredstvo za vježbanje i rad kod kuće, i to onoliko koliko je u određenim uslovima moguće. Razlozi za to leže prvenstveno u činjenici da ogroman broj vaspitno-obrazovnih ustanova na svim nivoima nema adekvatne uslove i resurse (odgovarajući broj umreženih računara, softver, prostor za rad) da bi se uspješno sprovelo računarsko testiranje kandidate iz engleskog jezika i obradili podaci dobijeni testiranjem. I sam zakon tretira testiranje računarskim putem kao elektronsko učenje (e-learning) i zahtjeva da obrazovne institucije koje ga sprovode imaju za to odgovarajuću dozvolu.

Tradicionalno testiranje (na papiru), naročito ako se kontinuirano sprovodi tokom čitave godine, zahtjeva mnogo vremena za pripremu, pregledanje i vrednovanje, tj. ocjenjivanje postignutih rezultata. Da bi se navedeno vrijeme bar djelimično skratilo, od velike pomoći mogu biti dvije aplikacije o kojima će biti riječi u narednom tekstu. Jedna od njih je softver Random Test Generator Pro, a druga web-aplikacija Easy Test Maker.

3. RANDOM TEST GENERATOR PRO

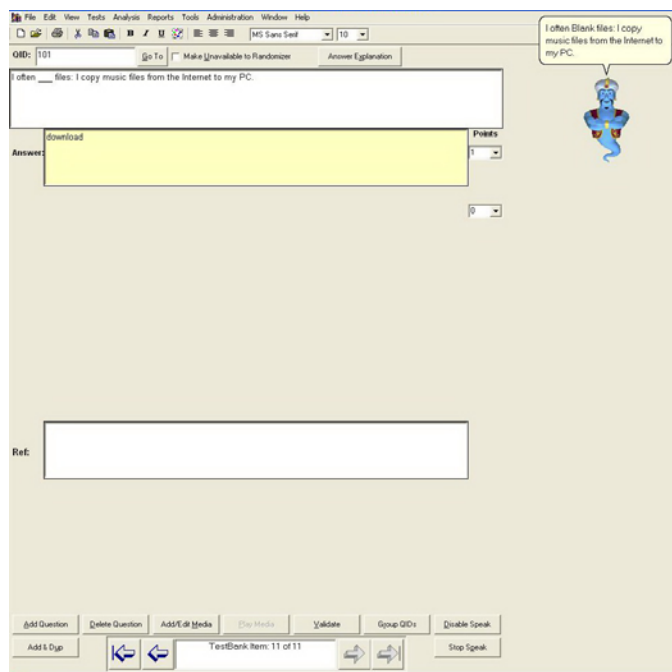
Random Test Generator PRO je složena aplikacija sposobna za kreiranje ogromnog broja različito koncipiranih testova iz gotovo svih oblasti, tako da je veoma korisna u izradi testova iz engleskog jezika. Kao što je već rečeno, aplikacija je veoma kompleksna i pruža ogromne mogućnosti za detaljna podešavanja različitih parametara jednog testa, od ulaznih jedinica i njihovog formata, preko prikaza istih, pa do ocjenjivanja i vrednovanja. Na sreću, program ima iscrpnu dokumentaciju (pisanu na engleskom jeziku) koja detaljno pokriva i objašnjava sve mogućnosti.

U daljem tekstu vrijedi se osvrnuti na konkretnu upotrebu programa Random Test Generator PRO u kreiranju testova iz engleskog jezika, i to prvenstveno onih predviđenih za rad na papiru, ali i onih koji se mogu raditi na računaru preko Interneta ili u okviru lokalne mreže. Druge opcije i detaljna podešavanja programa će na ovom mjestu biti zanemareni.

Slika 1: Početni meni programa

Da bi se uopšte mogli kreirati testovi u programu Random Test Generator PRO, neophodno je najprije napraviti banke testova (Test Banks). Banke testova predstavljaju male baze podataka u koje se unose jedinice testa. Program omogućava unošenje i kreiranje raznih vrsta indirektnih jedinica testa, kao što su pitanja sa više ponuđenih odgovora i jedinice sa ispunjavanjem praznina, ali i direktnih, kao što su razne vrste pitanja koja zahtijevaju duži odgovor ili upute za pisanje eseja i drugih tekstualnih sadržaja.

Slika 2: Kreiranje banke testova

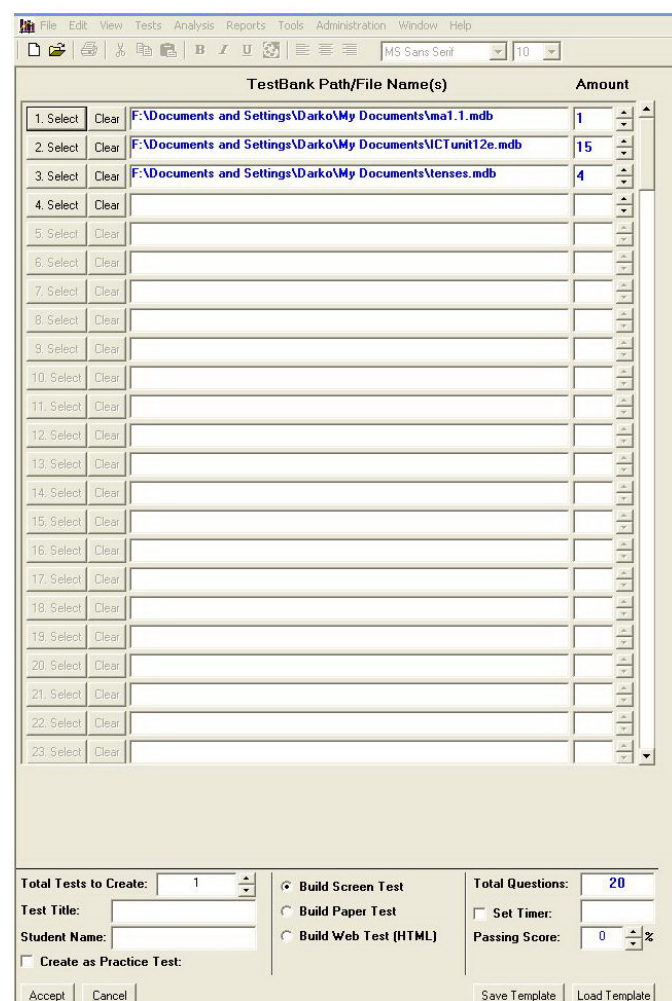
Prilikom izrade jedne banke testova treba voditi računa o nekoliko parametara. Najvažniji od njih jeste vođenje računa o tome da se jedna banka testova sastoji od jednog tipa jedinica testa. Takođe, potrebno je voditi računa i o tome da sve pojedinačne jedinice unutar jedne banke budu, što je više moguće, vezane za jednu, što užu oblast (Present Simple Tense, množina imenica, neodređeni ili određeni član, vokabular iz određene oblasti...). Konačno, i sami zahtjevi koje jedinice testa postavljaju unutar jedne banke treba da su približno iste težine. Sve ovo treba da omogući da se sva pitanja iz jedne banke mogu podjednako dobro i ravnopravno koristiti. Tokom kreiranja određene jedinice testa, moguće je u posebne rubrike unijeti i rješenje, komentar, pojašnjenje, referencu, te definisati broj bodova koji će navedena jedinica nositi, u slučaju da ista bude korišćena za kreiranje računarski zasnovanog teksta.

Bitna stvar, koja u znatnoj mjeri može dalje olakšati rad sa određenom bankom jeste i ta da ona dobije odgovarajuće i karakteristično ime, što naročito dobija na značaju kada se radi sa većim brojem banaka.

Banke testova se u svakom trenutku mogu dopunjavati i uređivati, a moguće je i kopiranje testovnih jedinica iz jedne banke u drugu. Tokom rada na kreiranju banke testova, sve vrijeme je prisutan i softverski čarobnjak koji pomaže u radu,

naglas čita pojedine testovne jedinice i stoji na raspolaganju za eventualna pitanja.

Nakon što se naprave banke testova (jedna ili više njih), može se pristupiti generisanju testova. Generisanje testova obavlja se u posebnom okviru od nazivom Test Builder, a kao izlazni rezultat mogu se dobiti test prikazan na ekranu test, test za štampanje (u .rtf formatu, sa mogućnošću direktnog izvoza u MS Word) ili web-bazirani test u .html formatu. Test Builder omogućava da se pristupi svim ili odabranim bankama testova, da se definiše koliko će se pitanje iskoristiti iz svakog od njih, te podesi čitav niz drugih parametara. Nakon što su sve postavke obavljene, jednostavnim klikom miša dobija se test generisan u formatu koji je inicijalno zadat.

Slika 3: Test Builder

Na ovaj način mogu se kreirati testovi različitih namjena. Najveću upotrebu Random Test Generator PRO može, svakako, naći u oblasti pismenog testiranja raznih gramatičkih oblasti, naročito putem indirektnih tekstualnih jedinica. Pri tome se testovi mogu izvoditi u svrhu praćenja napretka i uvježbavanja u svim etapama ovladavanja određenom jezičkom materijom, ali i kao završni, ispitni testovi na kraju određenog obrazovnog perioda.

Takođe, ovako generisani testovi mogu biti veoma dobra alatka za provjeru vokabulara, pogotovo u slučaju kada se obrađuje terminologija koja je specifična za pojedine naučne

ili stručne oblasti (pravo, ekonomija, informacione tehnologije, muzika) što je, recimo, slučaj sa nematičnim fakultetima, ali i kada se obrađuje opšti vokabular vezan za određene oblasti i svakodnevne situacije. Na sličan način mogu se koristiti i generisani testovi u formi dopunjavanja određenih karakterističnih konverzionih situacija.

Naravno, Random Test Generator PRO omogućava i kreiranje testova sastavljenih od direktnih jedinica testa, ili kombinacije istih sa direktnim, što se može koristiti u vježbama pismenog izražavanja, razumjevanja pročitanoog teksta i slično.

U svakom slučaju, najbitnija stvar u vezi sa ovim programom i njegovim doprinosom izradi testova za štampanje, tj. rad na papiru jeste ušteda vremena potrebnog za njihovo sastavljanje, a djelimično i za ispravljanje i ocjenjivanje dobijenih rezultata, budući da se, ukoliko se banke testova, uporedo sa tokom nastave, prave organizovano i redovno, uz svakodnevno ažuriranje, u svega nekoliko poteza iz njih mogu dobiti gotovi testovi.

Test ID: 8

Name: _____ Date: March 15, 2010

1. Photos are ___ on a computer by making a few touches and correction.

2. ___ is a large touchscreen monitor used in schools. (2)

3. I often ___ files. I copy music files from the Internet to my PC.

4. People use ___ to make calculations and then generate graphs or charts. (2)

5. Computers produce ___ plastic cases and microchips that are not biodegradable. (2)

6. The crime committed with the help of computers is called ___.

7. ___ is a program that reads aloud onscreen text, menus and icons. (2)

Slika 4: Generisani test za štampanje

4. EASYTESTMAKER

EasyTestMaker je online alatka za generisanje testova spremnih za štampanje, smještena na lokaciji www.easytestmaker.com. Da bi se aplikacija mogla koristiti, potrebno je izvršiti registraciju na sajtu, odnosno otvoriti korisnički profil, te se, tom prilikom, opredjeliti za verziju programa koja se želi koristiti (Free – koja je besplatna ili Plus – koja je obogaćena brojnim dodatnim opcijama, ali i komercijalna, budući da se plaća plaća se oko 15 dolara godišnje). U daljem tekstu govoriće se o mogućnostima koje pruža Plus verzija.

Iako je po svojim mogućnostima i opcijama koje pruža znatno siromašnija od programa Random Test Generator PRO, ova alatka predstavlja sasvim pristojno rješenje za generisanje testova, preventivno pomoću indirektnih testualnih jedinica (pitanja sa više ponuđenih odgovora, popunjavanje praznina, usklađivanje, kratki odgovor, i pitanja tačno/netačno), pri čemu se sve mogu koristiti u istom testu. Takođe je moguće ubacivati uputstva i dijeliti test u više sekcija, dijelova ili poglavlja.

EasyTestMaker je, takođe, u stanju da automatski generiše alternativne verzije istog testa sa proizvoljno i slučajno raspoređenim i odabranim pitanjima, a nakon kreiranja testa moguće je odštampati i list sa odgovorima (naravno, ako su isti navedeni prilikom samog pravljenja testa!), što u znatnoj mjeri olakšava i ubrzava proces pregledanja i ocjenjivanja testova.

Pored toga, EasyTestMaker posjeduje automatizovane opcije za formatiranje (koje se, naravno, mogu dodatno prilagođavati i uređivati u okviru za to predviđenog Editor-a), tako da je potrebno samo dodati nova pitanja ili dijelove testa da bi ih program rasporedio, formatirao i sortirao. Svi napravljeni testovi se čuvaju i dostupni su za korišćenje ili uređivanje direktnim linkom sa osnovne strane korisničkog profila.

EasyTestMaker —The easy way to make your tests! Plus Edition!

Home Editor Profile Getting Started & How To's My Account Contact Us Logout

MAEL2 - Lessons - 1
(Change Font, Size and Name) [Preview & Print Test/Answer Sheet] [Generate Alternate Versions]

Add a Test Header...

Add New Question (Click the question format you want to add.)

Insert New Question: True/False | Multiple Choice | Short Answer | Matching | Fill in the blank | Section Heading | Copy questions from another test...

Tip: To insert questions in the middle of your test click the 'New' links between each question.

Test Preview

Edit Up Down Delete

Answer the following questions. Do not make too complex sentences, but be very careful about grammar and spelling.

Insert New Question: True/False | Multiple Choice | Short Answer | Matching | Fill in the blank | Section Heading | Copy questions from another test...

Edit Up Down Delete

1) How is music such as Bach's St. Matthew Passion described?

Slika 5: Editor

Sami testovi se kreiraju u nekoliko koraka. U prvom od njih, nakon odabira opcije New Test, definišu se naziv testa, font koji će se koristiti i njegova veličina. Na narednoj stranici, ponuđen je izbor testovnih jedinica koje se mogu koristiti, gdje se od korisnika očekuje da se opredjeli za jednu.

EasyTestMaker —The easy way to make your tests! Plus Edition!

Home Editor Profile Getting Started & How To's My Account Contact Us Logout

<< Return to test |

Multiple Choice

Show selections in 1 columns.

Tip: select the radio button next to the correct answer. This allows you to print an answer sheet.

a) b) c) d) e) f) g) h)

Start question on a new page.

Save Question Check to continue adding Multiple Choice questions.

Slika 6: Kreiranje „Multiple Choice“ pitanja

Konačno, u zavisnosti od odabrane jedinice testa, na narednoj stranici se kreiraju sama pitanja, uz mogućnost korišćenja dodatnih opcija, kao što je počinjanje određenog pitanja na novoj strani, nastavljjanje kreiranja pitanja na osnovu iste testovne jedinice i slično. Uz to je moguće urediti i zaglavlje testa, te, u okviru Editor-a, obaviti brojna druga podešavanja u domenu njegovog izgleda. EasyTestMaker takođe dopušta korišćenje i kopiranje pitanja iz drugih testova. Nakon što je test završen, prije štampanja moguće je njegov preview u browser-u.

Većina onoga što je rečeno u vezi sa upotrebom programa Random Test Generator PRO u oblasti testova iz engleskog jezika može se primjeniti i na EasyTestMaker, tako da je ovo izuzetno korisna alatka za brzo i efikasno kreiranje testova iz oblasti gramatike i vokabulara, uz dodatnu pogodnost što su, jednom sačuvani, ovi testovi dostupni na svim računarima koji posjeduju Internet konekciju.

5. ZAKLJUČAK

Budući da se, i pored primjetnog napretka i razvoja informatičke svijesti i pismenosti koji, kao kontinuiran proces, traju već nekih petnaestak godina, pismeni dio testiranja iz engleskog jezika u većini obrazovnih institucija na svim nivoima obrazovanja, najvećim dijelom obavlja na tradicionalan način - izradom pisanih zadataka na papiru - priprema, pregledanje i ocjenjivanje takvih testova predstavljaju posao koji nastavniku oduzima mnogo vremena i kreativne energije.

Upotreba informacionih tehnologija, odnosno računara i odgovarajućih aplikacija, u svrhu olakšavanja i ubrzavanja pripreme, realizovanja i ocjenjivanja testova, može biti veoma korisna i plodonosna, ukoliko se sprovodi na adekvatan način i sistematski. Kreiranje baza podataka (sastavljenih od različitih testovnih jedinica) iz kojih se mogu generisati različiti testovi, uz redovno ažuriranje, dopunjavanje i opštu usklađenost istih sa odgovarajućim nastavnim planom i programom, može predstavljati neprocjenjivu olakšicu u radu, koja istovremeno štiti nastavnika od kreativnog zamora i upadanja u zamku

ponavljanja i predvidivosti. Slično vrijedi i za kreiranje baza gotovih testova.

Obje aplikacije prikazane u ovom radu, Random Test Generator PRO i EasyTestMaker predstavljaju alatke koje su interesantne i luke za korišćenje, te, kao takve, mogu naći široku primjenu u domenu kreiranja različitih vidova testova, kojima bi se, opet, testirali različiti aspekti poznavanja jezika (gramatika, vokabular, sintaksa). Pri tome Random Test Generator PRO pruža daleko veći izbor opcija i mogućnosti, čije postojanje ni u kom slučaju ne umanjuje funkcionalnost, intuitivnost i jednostavnost navedenog programa.

S druge strane, web-baziranom EasyTestMaker-u nedostatak obilja opcija ni u kom slučaju ne uskraćuje ni jedan dio funkcionalnosti. Naprotiv, navedeni program, naročito u svojoj Plus verziji, predstavlja brzo, efikasno i fleksibilno rješenje za kreiranje ogromnog broja testova različitih po formi, sadržaju i svrsi.

Za koji od navedenih programa će se određeni nastavnik engleskog jezika opredjeliti, zavisi od njegovih potreba, veličine grupa sa kojima radi, raspoloživog vremena, tehničkih i drugih resursa, ali se može reći da obje aplikacije, na svoj način predstavljaju vrijedna, kompletna i sveobuhvatna softverska rješenja visoke upotrebne vrijednosti.

6. LITERATURA

- [1] T. McNamara, *Language Testing*, Oxford: University Press 2000
- [2] J. Harmer, *The Practice of English Language Teaching*, Harlow: Longman, 2008.
- [3] J. Harmer, *How to Teach English*, Harlow: Longman 2007.
- [4] Random Test Generator PRO Help
- [5] www.easytestmaker.com